

Asia: VN/7491/2024

## **Vanhojen metsien kriteerit Suomessa**

### **Lausunnonantajan lausunto**

#### **Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään**

Suomen hallitus on jättänyt esityksen vanhojen metsien kriteereistä toimeenpannakseen EU:n biodiversiteettistrategian edellytystä asettaa vanhat ja luonnontilaiset metsät suojeluun. EU on ohjeistanut (Euroopan komissio 2023) jäsenvaltioita siten, että vanhojen metsien kriteerien pitäisi pohjautua erityisesti luontaiseen puulajistoon, vanhoihin tai suuriin puihin ja kuolleeseen puuhun.

Keskeisimmät huomiomme esitettyjen kriteerien ongelmista ovat seuraavat:

1) Vanhan metsän ja vanhan luonnontilaisen metsän käsitteet on selkeästi erotettava ja niitä on käytettävä johdonmukaisesti

Syrjänen ym. (2024) laativat kirjallisuuskatsauksen pohjaksi kriteerien määrittelylle. Katsauksessa käsitellään myös vanhojen metsien, luonnontilaisten metsien, ja vanhojen luonnontilaisten metsien määritelmiä EU:n ohjeistuksen valossa. Raportissa tuodaan esille, että ”vanha metsä” on laajempi käsite kuin ”vanha luonnontilainen metsä,” sillä edeltävä käsite sisältää myös madaltuneen luonnontilaisuuden metsiä (Syrjänen ym. 2024, Kuva 1 & 2). Nykyisessä kriteeristössä on useita kohtia, jotka luovat vaikutelmaa, jonka mukaan kriteerit on tarkoitettu pikemminkin ”vanhojen luonnontilaisten metsien” kuin ”vanhojen metsien” määrittelyyn.

2) Vaatimukset kuolleen puun määrästä eivät vastaa EU:n ohjeistuksen antamaa määritelmää vanhoista metsistä – kuolleen puun määrän kynnysarvot on madallettava tutkimustiedon mukaisiksi

Syrjäsen ym. (2024) kirjallisuuskatsaus sisältää koosteen Fennoskandian ja Baltian alueelta tehdyistä tutkimuksista, jotka koskevat luonnontilaisten metsien valtapuuston ikää ja kuolleen puun määrää.

Katsauksen pohjalta he esittivät mahdollisia kynnysarvoja vanhoille metsille valtapuuston ikään ja kuolleen puun määrään liittyvien kriteerien osalta (Syrjänen ym. 2024, Taulukko 2).

Nyt esitetyissä kriteereissä on otettu käyttöön katsauksessa esitettyjen mahdollisten kynnysarvojen vaihteluvälistä korkeimmat arvot. Syrjäsen ym. (2024) kirjallisuuskatsauksen ja EU:n ohjeistuksen määritelmien valossa esitetyn kriteerin kaltaiset määrät kuollutta puuta vastaavat vanhaa luonnontilaista metsää eivätkä vanhaa metsää. Siksi nyt esitetty kriteeri kuolleen puun määrälle ei sovellu vanhan metsän kriteeriksi. Kuolleen puun määrän kriteereinä on käytettävä taustaraportissa esitettyjen mahdollisten kynnysarvojen vaihteluvälistä alhaisimpia arvoja, koska ne vastaavat vaihteluvälin arvoista parhaiten EU:n ohjeistuksen mukaista vanhan metsän määritelmää. Pidämme näitäkin arvoja verrattain korkeina ottaen huomioon esimerkiksi, että Suomen vanhojen metsien suojeluohjelmissa ja METSO-ohjelmassa jo huomattavasti alhaisempikin määrä kuollutta puuta on katsottu korkean suojeluarvon merkiksi. Ehdotamme Syrjäsen ym. (2024) ehdotusta mukaillen, että lahopuu- ja ikäkriteerit voisivat jossain määrin kompensoida toisiaan siten, että jos toisen kynnysarvo ylittyy selvästi, toisen kynnysarvoa voitaisiin madaltaa.

3) Vanhojen metsien ikävaatimukset eivät vastaa EU:n ohjeistuksen antamaa määritelmää vanhoista metsistä – valtapuuston iän kynnysarvot on madallettava tutkimustiedon mukaisiksi

Nyt esitetyissä kriteereissä on otettu valtapuuston iän osalta Syrjäsen ym. (2024) esittämien mahdollisten kynnysarvojen vaihteluvälistä korkeimmat arvot. Verrattaessa esitettyjä ikäkriteereitä Syrjäsen ym. (2024) kirjallisuuskatsauksen osoittamaan ikävaihteluun luonnontilaisissa vanhoissa metsissä eri metsäkasvillisuusvyöhykkeillä, havaitaan nyt esitetty ikäkriteerit niin korkeiksi, että niiden alapuolelle jää huomattava osa vanhoista luonnontilaisistakin metsistä. Näin ollen nyt esitetty kriteerit eivät vastaa EU:n ohjeistuksen mukaista vanhojen metsien määritelmää myöskään ikäkriteerien osalta. Ikäkriteereitä on tämän vuoksi laskettava selvästi alemmiksi, jotta myös EU:n biodiversiteettistrategian tarkoittamat vanhat metsät saadaan suojeltua.

4) Kriteerien määrittäminen ei ole ollut riippumatonta, vaan sillä on ollut myös poliittisia perusteita

EU:n ohjeistus edellyttää, että kriteerit määritetään tutkimusperusteisesti, ja Orpon hallituksen ohjelmassa todetaankin, että kriteeristön tulee olla luonteeltaan riippumaton. Maa- ja metsätalousministerin sekä ympäristöministerin kommenttien mukaan kriteereitä määritettäessä kuitenkin otettiin huomioon niiden vaikutukset puunmyynnin mahdollisuuksiin yksityismetsissä. Tiukoille kriteereille esimerkiksi kuolleen puun määrän osalta ministerit ovat käyttäneet perusteena sitä, että yksiselitteistä tutkimuksiin perustuvaa määritelmää vanhalle metsälle ei pystytä antamaan. EU:n biodiversiteettistrategiaa toimeenpannessa vanhan metsän määrittämistä helpottaa myös tavoite, eli pyrkimys suojella luonnon monimuotoisuudelle arvokkaita vanhoja metsiä. Tässä on onnistuttu Suomessa aiemmin laatimalla kynnysarvot suojelunarvoisille vanhoille metsille esimerkiksi vanhojen metsien suojeluohjelmien yhteydessä. Yllä mainitut seikat viittaavat vahvasti siihen, että nyt esitettyjä vanhojen metsien kriteereitä ei ole määritetty tutkimuspohjaisesti ja

riippumattomasti, vaan niihin ovat vaikuttaneet myös muut tarkoitusperät, kuten puunmyynnin mahdollisuudet.

#### 5) Myös luonnontilaisille metsille pitäisi laatia kriteerit

EU:n biodiversiteettistrategia edellyttää suojelemaan vanhojen metsien ohella myös kaikki luonnontilaiset metsät, iästä ja sukkessiovaiheesta riippumatta. EU:n ohjeistuksessa luonnontilaisella metsällä tarkoitetaan metsiä, joissa ei näy selviä merkkejä ihmistoiminnasta. Tähän lasketaan mukaan myös metsät, joissa on aiemmin ollut ihmistoimintaa, mutta luonnontilaisuus on palautunut.

Hallituksen esitys sisältää kriteeristön vain vanhoille metsille. Luonnontilaisten metsien tunnistaminen ja suojeleminen on varmistettava muidenkin kuin sukkession myöhäisvaiheiden osalta. Tätä varten myös kaikille luonnontilaisille metsille pitäisi laatia kriteerit, joiden pohjalta ne voidaan tunnistaa maastoinventoinneissa. Toistaiseksi on epäselvää, miten luonnontilaisten metsien suojeleminen aiotaan toimeenpanna muutoin kuin vanhojen luonnontilaisten metsien osalta.

#### 6) Inventointimenetelmien tulisi olla julkisia ja avoimia ulkopuoliselle arvioinnille

Huomautamme myös, että inventointimenetelmät, joilla kriteeristöä koskevat suureet arvioidaan maastossa, ovat keskeinen osa vanhojen metsien suojeleminen toimeenpanoa. Inventointimenetelmiä ei kuitenkaan ole jaettu julkisuuteen, mikä vaikeuttaa toimeenpanon onnistumisen arviointia. Maastoinventointeja ollaan jo paraikaa tekemässä ilman inventointimenetelmien laajaa ulkopuolista arviointia, mitä voidaan pitää merkittävänä puutteena.

#### 7) Kriteeristön minimipinta-alavaatimus on perusteeton

Lisäksi pidämme kriteeristön yhteydessä esitettyä minimipinta-alavaatimusta täysin perusteettomana. Tutkimusnäytön mukaan pienetkin suojelualueet ovat merkittäviä luonnon monimuotoisuuden ylläpidolle (Riva ym. 2024). Minimipinta-alavaatimuksesta ei myöskään ole mainintaa EU:n ohjeistuksessa.

#### Yhteenveto

EU:n biodiversiteettistrategian mukaisen vanhojen ja luonnontilaisten metsien suojeleminen kansallisessa toimeenpanossa ei nähdäksemme ole ollut pyrkimyksenä suojella luonnontilaisia ja vanhoja metsiä EU:n määritelmiä ja ohjeistusta noudattaen, vaan suojella ainoastaan "luonnontilaiset, vanhat

metsät” kuten Orpon hallituksen ohjelmaan on kirjattu. Hallitusohjelman kirjausta mukaillen nyt esitetyillä kriteereillä suojeltaisiin lähinnä vain vanhoja luonnontilaisia metsiä, ja erittäin korkeiksi asetettujen ikä- ja lahoppuustoisuusvaatimusten ansioista niistäkin vain osa päätyisi suojeluun. Näin ollen nyt esitetyillä kriteereillä EU:n biodiversiteettistrategian kansallinen toimeenpano jää vaillinaiseksi ja metsien monimuotoisuuden heikkeneminen uhkaa jatkua. Hallituksen esityksen mukaiset kriteerit eivät sovellu EU:n ohjeistuksen määritelmän mukaisten vanhojen metsien kriteereiksi, joten merkittävä osa monimuotoisuuden kannalta arvokkaita vanhoja metsiä tulee jäämään suojelun ulkopuolelle. Kriteerit on siksi määritettävä uudelleen siten, että ne kattavat kaikki EU:n antaman määritelmän mukaiset vanhat metsät. Kriteerien uudelleenmäärittelyn yhteydessä niiden tutkimuspohjaisuus ja riippumattomuus on varmistettava.

Hannes Pasanen (pj.) ja Aleksi Nirhamo (siht.)

Metsäbiologian kerho

Metsäbiologian kerho on yksi Suomen metsätieteellisen seuran ([metsatiede.org](https://metsatiede.org)) tieteenalakerhoista.

#### Viitteet

Euroopan komissio 2023: Commission Guidelines for Defining, Mapping, Monitoring and Strictly Protecting EU Primary and Old-Growth Forests.

[https://environment.ec.europa.eu/publications/guidelines-defining-mapping-monitoring-and-strictly-protecting-eu-primary-and-old-growth-forests\\_en](https://environment.ec.europa.eu/publications/guidelines-defining-mapping-monitoring-and-strictly-protecting-eu-primary-and-old-growth-forests_en)

Riva, F., Haddad, N., Fahrig, L., Banks-Leite, C. 2024. Principles for area-based biodiversity conservation. Ecology Letters 27: e14459.

Syrjänen, K., Korhonen, K.T., Punttila, P., Siitonen, K. 2024. Luonnontilaiset metsät

ja vanhat metsät Suomessa – Euroopan komission ohjeet ja kansallinen tarkastelu. Suomen ympäristökeskuksen raportteja 2/2024.

Pasanen Hannes

